

RES IUDICATA

Bírák a Társadalmi Tudatosságért Egyesület

2471 Baracska, Széchenyi utca 168. Adószám: 19290405-2-07

web: www.resiudicata.hu Email: resiudicataegyesulet@gmail.com

Tel: +36703789089; +36703185875; +36302640629

A vagyoni elégtétel miatt előterjesztett bírói indítványok szakmai összefoglalója

A polgári perrendtartás 2025. augusztus 19-én, majd közigazgatási ügyekben 2026. július 1-én hatályba lépett módosítása automatikusan, bármilyen kimentési lehetőség nélkül kötelezővé teszi a bíróságok számára, hogy polgári és közigazgatási perekben hivatalból vagyoni elégtételt nyújtsanak a feleknek, ha a törvényben megállapított intézkedési határidőt túllépik. Nem képezi vita tárgyát, hogy a törvényi határidők betartása minden eljárásban az egyik legfontosabb tényező. Szeretnénk azonban jelezni, hogy az eljárások elhúzódása miatti vagyoni elégtétel fizetésére vonatkozó szabályozás (2021. évi XCIV. törvény) már évek óta létezik és a nemrég bevezetett módosítás nemcsak pénzügyileg nehezíti el az egyébként is rendkívül nehéz helyzetben lévő bírósági szervezetet, hanem az ítélkezés függetlenségét és pártatlanságát is befolyásolhatja. Erre a bírósági rendszer és a bírói egyesületek több alkalommal felhívták a jogalkotó figyelmét, eddig eredménytelenül.

Fontos hangsúlyozni, hogy tapasztalataink alapján a vagyoni elégtétel kérdésében a bírák jelentős részének egységes a szakmai álláspontja és több alkalommal, számos fórumon vitatták már a jogszabályt. Szeretnénk kiemelni, hogy ezen túlmenően lehetőségük van jogi útra terelni a kérdést - ahogyan korábban már az egyesületünk is felhívta rá a figyelmet - és az Alkotmánybíróság előtt megtámadni a vitatott rendelkezést vagy az Európai Unió Bíróságához fordulni.

Ennek az összefoglalónak a célja felhívni a figyelmet arra, hogy több bíró is élt ezekkel a lehetőségekkel. Az alábbiakban összefoglaljuk azoknak a bírói indítványoknak a lényegét, amelyeket a közelmúltban fogadott be az Alkotmánybíróság, illetve az Európai Unió Bírósága és az eljárások folyamatban vannak.

A bírók előtt három lehetséges út áll egy vitatott jogszabályi rendelkezés valamely magasabb bírói fórum előtti megtámadására:

1. Alkotmánybíróság előtti bírói kezdeményezés¹,
2. alkotmányjogi panasz²,
3. az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezése³.

Az ország különböző bíróságairól több egymástól eltérő indítványt terjesztettek elő a kollégák, melyek alapján jelenleg három eljárás van folyamatban. Valamennyi beadvány kifejezetten a

¹ Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdés

² Abtv. 26. § (2) bekezdés

³ Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 267. cikk

vagyoni elégtétellel kapcsolatos alkotmányossági, illetve uniós kérdésekkel foglalkozik, amiket az alábbiakban foglalunk össze:

1.) Polgári bíró által előterjesztett alkotmányjogi panasz

2025. december 19-én az egyik törvényszék polgári kollégiumának bírója alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságon⁴, amelyben kérte a Polgári perrendtartás 147/A §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és a rendelkezés megsemmisítését. Az eljárási törvényt módosító jogszabály általános indokolása szerint a vagyoni elégtétel megalkotásának célja a minőségi igazságszolgáltatás megeremtetése, ami vitathatatlanul fontos és elfogadható cél, azonban pont a támadott módosítás miatt következhet be a minőségi ítélkezés színvonalának potenciális sérelme.

A befolyásolástól mentes ítélkezési tevékenységhez fűződő alkotmányos garancia egyrészt a független és pártatlan bírói döntést jelenti, másrészt kizárja, hogy a bírót e független és pártatlan ítélkezési tevékenysége során, azzal összefüggésben, vagy az ítélkezési tevékenysége miatt személyügyi, vagy bármely más munkaügyi hátrány érhesse.

A bírói munkavégzés megítélése nem függetleníthető a bírói státusz jellemzőitől, azaz attól, hogy képes-e és tud-e adott körülmények között egy bíró a konkrét ügyben befolyásmentes döntést hozni. Ezt a képességet ugyan számos objektív, esetleg szubjektív körülmény befolyásolhatja, azonban a vagyoni elégtétel és annak előre, számszakilag történő meghatározottsága alapjaiban érintheti a döntéshozatali, illetve a szakmai függetlenség követelményét. A bírósági rendszer pénzügyi elnehezítésén és a bírók fenyegetettségén nyugvó koncepció nem fér össze az egyéni bíró független jogállásával, mely végső soron az ítélkezés függetlenségét is befolyásolhatja.

A vagyoni elégtétel megfizetése automatikus, az eljárás során semmilyen módon nem vitatható a jogszerűsége, nem adható elő a mulasztás oka⁵ és jogorvoslatnak egyáltalán nincs helye. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a polgári ügyeket tárgyaló bírók tarthatnak igazgatási retorziótól, ugyanis a vagyoni elégtétel miatt a bíróságok költségvetésének ellehetetlenülése az igazgatási vezetőre is nyomást helyez, ami pedig érintheti a döntéshozatal elfogulatlanságát és befolyásmentességét. A retorzió kilátásba helyezésével a határidők betartása miatti gyors döntéshozatal elsődlegessége a pártatlanság látszatának megszűnését és a szakmaiság megkérdőjelezését vonhatja maga után. Amennyiben a bíró azt érzi, hogy az igazgatási vezető nyomása miatt gyorsabban kell intézkednie, a félben felmerülhet az a kérdés, hogy a gyorsasággal együtt jár-e a szakmailag átgondolt döntés is. Ha pedig a pártatlanság látszata sérül, a fél kételkedni fog, ami sérti a bírói függetlenséget. A Pp. vitatott szakaszában tehát a bírói függetlenség státuszának veszélyeztetése merül fel, a jogszabály érinti nemcsak a bírói függetlenséget, hanem a jogbiztonság és a jogorvoslatihoz való jog elvét is.

⁴alkotmanybirosag.hu/ugyadatlap/?id=2B7F49AFF815A643C1258DB500604F5B

⁵ Pl. szabadság, betegség, az ügy átszignálása munkaszervezési okból, jegyzőkönyv leírására nincs igazságügyi alkalmazott, valamelyik fél hibája, mulasztása vagy eljárást elhúzó cselekménye

A vitatott szakasz nem részletezi, hogy mit jelent pontosan az intézkedési határidő túllépése, azaz mely intézkedés mely határidejének túllépése miatt kell vagyoni elégtételt fizetni. Könnyen belátható, hogy a jogszabály módosítás során a jogalkotó a fogalmak pontos meghatározását nem hagyhatta volna figyelmen kívül. A jogszabály világosságának és egyértelműségének hiánya pedig teret ad az igazgatási befolyásolás lehetőségének, tartósan bizonytalan helyzetet teremtve a bírók számára.

A polgári ügyeket tárgyaló bírók joggal érezhetik azt, hogy fenyegetés alatt állnak, ha határidőt csúsznak, mert igazgatási eszközökkel nyomást helyezhetnek rájuk, ugyanis a bíró határidőben történő intézkedésétől a szervezetrendszer egészének költségvetése és fennmaradása múlik.

A Pp. vitatott rendelkezése diszkriminatív is, mivel az indítvány benyújtásakor hatályos szöveg kizárólag a polgári peres eljárások elhúzódásával foglalkozik, míg a büntető peres eljárások elhúzódásáról nem szól és nem adja indokát annak, hogy ezzel a megoldással miért kizárólag a polgári peres bírót akarja határidőben történő intézkedésre rábírn.

2.) A Szegedi Törvényszék által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás

A Szegedi Törvényszék 2026. július 9-én előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bírósága előtt⁶ egy idegenrendészeti kiutasítással kapcsolatos közigazgatási ügyben. Az eljáró bíró azt a kérdést tette fel az EUB-nak, hogy összeegyeztethető-e az uniós jog tényleges érvényesülésének elvével és az uniós jogot végrehajtó tagállami bíróság függetlenségének követelményével a tagállami szabályozás, amely alapján a tagállami bíróságnak vagyoni elégtételi fizetési kötelezettsége keletkezik bármely, a bíróság intézkedésére vonatkozó törvényi kötelezettségre előírt határidő túllépése esetén?

A bírói indokolás szerint a vagyoni elégtétel bevezetésére vonatkozó miniszteri indokolás nem nyújt érdemi támpontot a jogalkalmazó számára a jogszabály céljával, értelmezésével, és alkalmazásának módjával kapcsolatban. A bíróság tudomása szerint a közigazgatási bíráskodással kapcsolatban nem merültek fel határidő-túllépési problémák, amelyek az észszerű határidőben való döntéshozatal érdekében rendszerszintű beavatkozást igényeltek volna, ilyenről a miniszteri indokolás sem ejtett szót. A jelenleg hatályos eljárási szabályok is az alapvetően gyors döntéshozatalt segítik. A magyar közigazgatási bíráskodás európai viszonylatban is időszerűnek, sőt kifejezetten gyorsnak minősül, Magyarország a kiemelkedő 3. helyen áll, 2024-ben az elsőfokú közigazgatási bíróságokon 131 napig tartott az eljárás.

A bíróságban kétség merült fel, hogy a szóban forgó szabályozás valóban az ügyfelek alapvető jogainak védelmét szolgálja-e. Meggyőződése szerint fennáll annak a veszélye, hogy az intézmény a bírák mérlegelési mozgásterének csökkentése, a bírói munka fokozott kontrollálása által éppen az ügyfelek tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga érvényesülése ellen hat.

A tisztességes eljárás követelményei közé tartozik az ügyek észszerű időn belüli elbírálása. Ugyanakkor sérülhet a fél hatékony bírói jogvédelemhez való joga abban az esetben, amennyiben a bírák számára előírt adminisztratív terhek növekedése, azok szem előtt tartása és

⁶C-0773-26-00000000RP-01-P-01_DDP_326893-HU-1

folyamatos megtartása elviszi a bírói munka fókuszát az ügy érdeméről, a perben eldöntendő anyagi jogi vagy a megelőző eljárás során elkövetett eljárásjogi hibák elbírálásáról, jogi megítéléséről.

A bíróságokba vetett társadalmi bizalom megrendüléséhez is vezethet az, ha valamely (adott esetben a bírón, bíróságon kívül álló, vagy akár a felek magatartására visszavezethető okból bekövetkező), az ügy érdeme, időszerű elbírálása szempontjából jelentéktelen eljárási szabálysértés, határidő túllépés a fegyelmi felelősségre vonás állandó nyomása alatt tartja a bírakat, az elmozdíthatatlanságukba vetett hitet mind a saját, mind a társadalom szemében megkérdőjelezheti. Habár a szankció közvetlenül nem az eljáró bírakat érinti, azonban a bíróságok felelős gazdálkodása megköveteli, hogy kivizsgálják a határidő-túllépések okát, így az új szabály a bírák fokozott igazgatási ellenőrzését, adott esetben fegyelmi felelősségre vonását eredményezi. A fegyelmi felelősség ilyen szintű felmerülése egy-egy határidő elmulasztása kapcsán felveti annak a kockázatát is, hogy az eljáró bírókra dermesztő hatást (*chilling effect*) gyakorol és az eljárásuk során mindenekelőtt arra ügyelnek, hogy a határidőket megtartsák, és ne a perben felmerült anyagi jogi problémát járják körbe minden lehetséges szempontból. Azokban az esetekben pedig, amikor a határidő-túllépés egyértelműen igazgatási okra (például létszámbély) vezethető vissza, ugyanez a nemkívánatos hatás a bíróságok, illetve azok vezetése szintjén érvényesül.

A probléma különösen azon esetekben ütközhet ki - mint a kérelem alapjául szolgáló kiutasítással kapcsolatos ügy - ahol felmerül az uniós jog és a tagállami jog közötti összeütközés vagy annak értelmezésének a kérdése és szükséges egy másik fórum (Alkotmánybíróság vagy EUB) állásfoglalásának kérése. Ez különösen sértheti a felek tisztességes eljáráshoz való jogát, hiszen megfosztja attól a lehetőségtől, hogy az ügyében eljáró törvényes bíró minden, a tagállami és az Európai Unió jogrendje által rendelkezésére álló lehetőséget igénybe vegyen a fél perbe vitt anyagi jogának elbírálása során.

Mindez, bármely – akár jelentéktelen, a feleknek érdeksérelmet egyáltalán nem okozó, vagy az egymással konkuráló határidők közötti kényszerű választásból eredő – határidőmulasztás esetén, olyan nyomás alá helyezi a magyar bírakat, amely összeegyeztethetetlen a független bíráskodás követelményével.

Hivatkozott továbbá arra is, hogy a törvényszék a vagyoni elégtétel-fizetési kötelezettség során a saját nevében vesz részt az eljárásban. A jogalkotó nem rendelkezett arról, hogy a vagyoni elégtétel iránti kérelemmel érintett bíróság bevonhat-e más állami szerveket az eljárásba, sem pedig arról, hogy a bíróság élhet-e megtérítési igénnyel e szervekkel szemben abban az esetben, ha a peres eljárás elhúzódása miatt bekövetkező kár helyreállítására kötelezik őt.

3.) A Fővárosi Törvényszék közigazgatási bírása által kezdeményezett egyedi normakontroll eljárás

A Fővárosi Törvényszék bírása 2026. szeptember 15-én egy folyamatban levő nemperes eljárásban bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz⁷.

⁷ alkotmanybirosag.hu/ugyadatlap/?id=689FB62CF08A55C9C1258E7C005AFB14

Az alapul szolgáló ügy egy adóügyben hozott mulasztási bírság ellen előterjesztett keresettel indult. A bírósághoz a keresetlevél 2026. június 25-én érkezett meg, az eljáró bíró 2026. június 30-án kelt végzésével elrendelte, hogy az ügyben három hivatásos bíró járjon el. Még aznap az ügyet átosztották és a bíróság szerint a határidők számítása ettől a naptól kezdődött. Másnap hatályba lépett a vitatott jogszabályi rendelkezés, így az alkalmazandó. A tanács elnöke 2026. július 7-én intézkedett, hogy előterjessze a keresetlevelet előkészítő tanácsülésre, azonban a júliusi ügyteherre, az ítélezési szünetre és a szabadságolásokra tekintettel a tanács elnöke az előkészítő tanácsülést nem a keresetlevél bíróságra érkezésétől számított 15 napon belülre (augusztus 24.) tűzte ki, hanem 2026. szeptember 1-jére. A kialakult gyakorlat alapján, amennyiben határidő-túllépés valósult meg, a bíróságnak hivatalból hivatalos feljegyzést kell készítenie, melyet nemperes számra kell iktatni. A felek tájékoztatása mellett a Gazdasági Hivatalt is értesíteni kell a határidő-túllépésről, mely 30 napon belül intézkedik a kifizetésről, ezt követően a nemperes eljárást befejezik, eközben a peres eljárás folytatódik.

A bíróság álláspontja szerint a peres eljárás alapján indult nemperes eljárásban alaptörvény-ellenes vagyoni elégtételről rendelkező jogszabályt kell alkalmaznia. A vitatott jogszabályi rendelkezés értelmében, ha a bíróság a számára törvényben megállapított intézkedési határidőt túllépi, hivatalból vagyoni elégtételt nyújt a feleknek. A vitatott szakasz nem részletezi, mit jelent pontosan az intézkedési határidő túllépése, azaz mely intézkedés mely határidejének túllépésének következménye a vagyoni elégtétel, így a bíróság jogértelmezésére kell hagyatkoznia. Véleménye szerint a Pp. vitatott szakaszában a bírói függetlenség státuszának veszélyeztetése merül fel, a jogszabály érinti nemcsak a bírói függetlenség, hanem a jogbiztonságot, a normavilágosság és a jogorvoslathoz való jog elvét is.

Budapest, 2026. október 19.

A Res Iudicata Bírói Egyesület Elnöksége